

Arbetspension

Pensionsskyddscentralens fack- och intressegruppstidskrift för pensionssektorn

**FINLANDS
PENSIONSSYSTEM
BLAND DE TIO
BÄSTA**

Vad går den
internationella
Mercer-jämförelsen
ut på?

**Visualisering:
Hur mycket
barn föds det
i Finland?**

Saukkonen varnar för frost

Forskaren Pasi Saukkonen kritiserar regeringens planer på att försvåra arbetsrelaterad invandring.

Innehåll

2/2023

16 Om barn som föds och människor som flyttar på sig.

LEDARE

Tuovi Rautjoki:
Svårt att orientera
i begreppsdimma _____ **3**

AKTUELLT

Mikko Kauttos linjetal
på Arbetspensionsdagen _____ **4**

GÄSTKOLUMN

Otto Ekman _____ **7**

INTERVJU

Invandringsrealisten
Pasi Saukkonen _____ **8**

FORSKNING

Mika Vidlund:
Vad döljer sig i
Mercer-resultatet? _____ **12**

ARBETSPENSIONSSEKTORN

Smidiga tjänster
för utlandsarbete _____ **14**

VISUALISERING

Hur mycket barn föds det? _____ **16**

VÄGANDE ORD

På bara pensionen
skulle jag inte klara mig _____ **18**

DEBATT

Mer placeringsrisk? _____ **21**

UTRIKES

Pensionsnyheter
från andra länder _____ **24**

RÄTTESNÖRET

Stirra dig inte blind
på index _____ **26**

ARBETSPENSIONS DAGEN

Med i vimlet på årets
evenemang _____ **28**

FORSKNING

De som gillar sitt jobb
fortsätter längre _____ **30**

PENSIONSFAKTA

Nya publikationer från
Pensionskyddscentralen _____ **32**

KAROLINIA PAAIOS

28 I vimlet på Arbetspensionsdagen. Jaana Rissanen, Marina Paulaharju och Jouko Pölönen deltog i placeringsseminariet.

OLLUPEKKA ORPO

21 Hur ska man öka placeringsrisken? Frågan diskuteras av Ari Huotari, Ismo Risku och Kari Vatanen.

Ledare

18.12.2023

TUOVI RAUTJOKI, KOMMUNIKATIONS DIREKTÖR,
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
@TUOVIRAUTJOKI

KAROLIINA PAATOS

Svårt att orientera i begreppsdimma

POSTMODERNISMEN väckte stor entusiasm på 1990-talet, då jag inledde mina studier vid institutionen för statskunskap vid Jyväskylän universitet. På ett kvälls-seminarium om postmodern liberalism kom vi smått förbryllade till slutsatsen att alla begrepp är subjektiva och oändligt omdefinierbara och människan som agent evigt främmande för andra och också för sig själv.

Postmodernismen har sina styrkor och sina svagheter. I den tid vi nu lever i saknar jag ändå dess sunda påpekande att begrepp är svåra och mångtydiga. Att lyssnaren aldrig förstår det jag säger exakt så som jag tänker mig det, utan tolkar det genom sin egen referensram, kunskapsbas och livserfarenhet.

TALET OCH BEGREPPEN konstruerar verklighet. Ett aktuellt exempel på vikten av att definiera begrepp är hur man talar om invandrare. Invandrarna är inte en enhetlig grupp, utan bara ett brett spektrum av olika undergrupper, inom vilka det ännu finns en enorm mängd olika livssituationer.

Talet är också politiskt. Det handlar om val om vad som sägs och vad som inte sägs. Förenkling av begreppen är ett kraftigt politiskt verktyg med vilket man kan skapa de sinnebilder man vill. Enkla begrepp serverar lyssnaren en bit komplex verklighet i en form som är lockande lätt att svälja. En ansvarsfull talare undviker dock genvägar och väljer det mer komplexa även om risken finns att en del av lyssnarna går sin väg.

DET KAN IBLAND kännas tungt att röra om i begreppssoppan, men det är desto viktigare att det finns mångsidig information som ger perspektiv. Aktörer som erbjuder sådan information bör ihärdigt fortsätta med samhällsdebatten, fast tolkningar och reaktioner varierar och det också uppstår missförstånd.

Många medborgares världsbild byggs upp av dessa diskussioner i traditionella och sociala medier. Eftersom det ändå förs debatt, lönar det sig att vara med i den. ✓

”Talet och begreppen konstruerar verklighet.”

Tidskriften Arbetspension är en fack- och intressegrupps-tidskrift för pensionssektorn.

UTGIVARE
Pensionsskyddscentralen, Etk.fi

E-TIDSKRIFT
Työeläkelehti.fi

PRENUMERERA PÅ NYHETS-BREV
etk.fi/uutiskirje

CHEFREDAKTÖR
Tuovi Rautjoki

REDAKTIONSCHEF
Anne Iivonen
tyoelake-lehti@etk.fi

REDAKTIONSSEKRETERARE
Pia Hansson Teirikari

PRODUCENT
Antti Karkiainen

REDAKTIONSRÅD
Suvi Dufva (Varma)
Minna Hakkarainen (Ilmarinen)
Jorma Kinnunen (LPA)
Teresa Kvarngård (Keva)
Linda Mattsson (Veritas)
Tiina Palotie-Heino (PSC)
Marina Paulaharju
(Sjömanspensionskassan)
Satu Sandell (Elo)
Carita Wuorenjuuri (PSC)

MEDVERKANDE
Otto Ekman, Katri Isotalo,
Vesa Laitinen, Hanna Latvala,
Peter Lindström, Olli-Pekka
Orpo, Karoliina Paatos,
Elina Päivinen, Lotta Rantala,
Matti Remes, Katri Saarteinen,
Marjo Skoglund, Liisa Takala och
Mika Vidlund.

PRENUMERATIONER OCH
ADRESSÄNDRINGAR
aineistotilaukset@etk.fi
telefon 029 411 2500

GRAFISK FORMGIVNING
Markku Laitinen, Aste Helsinki Oy

TRYCK
Punamusta Oy
papper UPM Fine 100 g/m²

ISSN 0355-2748 (tryck)
Helsingfors 2023, 58:e årgången
ISSN 1799-523X (e-tidskrift)

Utkommer med två nummer år
2024, 10.6 och 16.12.

Pärmbild:
Karoliina Paatos

Pensionsreformen kan ses som en möjlighet

På Arbetspensionsdagen jämförde Pensionskyddscentralens vd Mikko Kautto den förestående reformen med Rubiks kub.

Pensionsreform – varför, vad och hur? **Mikko Kautto** jämförde pensionsreformen med Rubiks kub: beslutsfattarnas uppgift är att få både tillräckliga förmåner, systemets finansiering och rättvisefrågorna i balans.

I sitt tal tog han inte ställning till hur man kan komma fram till lösningen. Han såg också positivt på möjligheterna i reformen.

– Pensionsreformen är en problemlösningssuppgift, men samtidigt ger den en möjlighet att förbättra systemet, sade Kautto.

– Förhandlingarna måste hitta en lösning på innehåller och sättet att genomföra reformen så att bitarna faller på plats på det önskade sättet, sade Kautto till den sakkunniga åhörarskaran.

I sitt föredrag åskådliggjorde han varför beredningen av en re-

form har påbörjats och vilken storleksklass den finansiella hållbarheten handlar om.

– Det är bra att hålla finansieringen i skick och tryggheten tillräcklig. När arbetspensionssystemet är hållbart har den en positiv inverkan på de offentliga finanserna.

Vad pensionsreformen till slut går ut på avgörs mellan pensionsförhandlingarna i två olika arbetsgrupper.

På sidorna 28–29 i denna tidning finns en sammanfattning av de teman som behandlades på Arbetspensionsdagen. ✓

ANNE IIVONEN

Mikko Kautto konstaterade att vi har smarta pensionsförmåner, men försörjningskvoten är en utmaning.

KAROLINA PANTOS

Två arbetsgrupper bereder pensionsreform

Enligt regeringsprogrammet anser **Petteri Orpos** regering att det behövs en reform av arbetspensionssystemet. Till följd av sjunkande nativitet, svagare försörjningskvot och liten ekonomisk tillväxt har pensionssystemets finansiella hållbarhet minskat.

Med detta i bakgrunden har arbetsmarknadens centralorganisationer EK, KT, FFC, Akava och STTK inlett förhandlingar om en reform. Gruppen sammankallas av direktör **Ilkka Oksala** vid Finlands Näringsliv EK.

I denna s.k. tvåpartsgrupp bereder arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna ett förslag till pensionsreform. Målet är att före 31.1.2025 kunna lägga fram förslaget för regeringen.

Tvåpartsarbetsgruppen styrs intensivt av organisationernas ledning. Den hör

också sakkunniga från ministerierna, Pensionskyddscentralen och arbetspensionssektorn.

Också en trepartsarbetsgrupp

Social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet utreder också reformfrågan tillsammans med arbetsmarknadsorganisationerna i en egen arbetsgrupp.

Arbetsgruppen har medlemmar från båda ministerierna, EK, KT, FFC, Akava och STTK samt en sakkunnigmedlem från Pensionskyddscentralen.

Ordförande för gruppen är avdelningschef **Liisa Siika-aho** från social- och hälsovårdsministeriet och vice ordförande finansrådet **Ulla Hämmäläinen** från finansministeriet.

Denna grupp har också som mål att utreda de konkreta ändringar som behöver

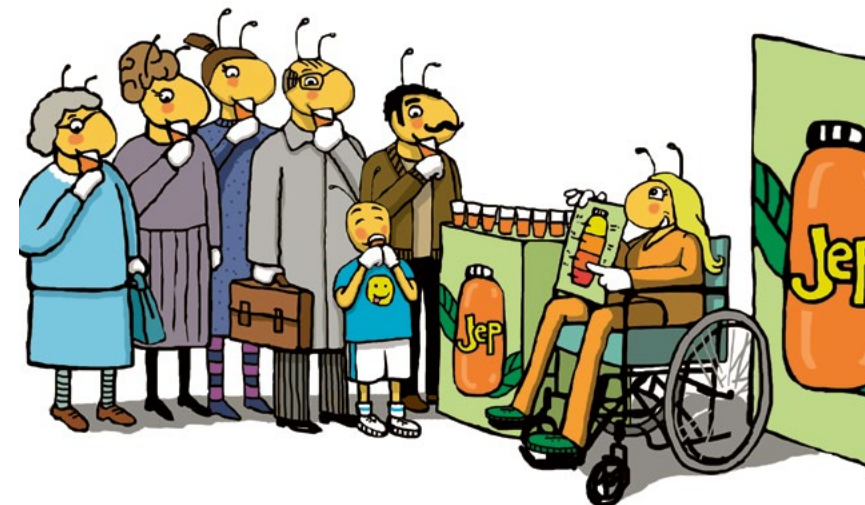
göras i arbetspensionssystemet för att säkra den finansiella hållbarheten och en tillräcklig nivå på förmånerna.

Enligt regeringsprogrammet ska det hittas metoder för att på lång sikt stabilisera nivån på pensionsförsäkringsavgifterna och för att på lång sikt avsevärt stärka de offentliga finanserna som helhet med hjälp av ett regelbaserat konsolideringssystem.

Arbetsgruppens utredningsarbete gäller långsiktiga ändringar som inte på kort sikt påverkar pensionerna.

Regeringens krav är att ändringarna på lång sikt stärker de offentliga finanserna med ca 0,4 procentenheter i proportion till bruttonationalprodukten, vilket motsvarar ca en miljard euro. ✓

ANNE IIVONEN

Jouko Ollikainen

Reviderad avgiftsklassmodell främjar sysselsättningen av personer i åldern 55+

Invalideringarna finansieras med arbetspensionsförsäkringsavgifter. Avgiftsklassmodellen påverkar stora arbetsgivarers försäkringsavgifter. Arbetsgivaravgiften är desto större, ju fler av företagets anställda som blir invaliderade. Modellen har varit i kraft sedan år 2006.

Arbetspensionsbolagens förslag till ändringar av beräkningsgrunderna i avgiftsklassmodellen har nu fastställts av social- och hälsovårdsministeriet. Ändringarna är avsedda att träda i kraft så småningom från början av år 2024.

Pensionsbolagen föreslår att sådana fall där en arbetstagarare har anställts som en genuint ny arbetstagarare vid minst 55 års ålder ska strykas bland de invalideringsfall som påverkar avgiftsklassen. Förslaget innehåller bl.a. också lättnader för att anställa personer som rehabiliterats.

Dessutom är det meningen att avgiftsklassens inverkan på den sammanlagda avgiften minskas och incitamenten att snabbare återgå till arbete med hjälp av rehabilitering ökas. ✓

Arbetspensionsavgifterna ändras inte

Arbetspensionsavgiften, dvs. ArPL-avgiften, hålls oförändrad vid 24,4 % år 2024. Utöver den tas det ut återbetalning av den tillfälliga sänkningen av arbetsgivaravgiften som var i bruk år 2020 av arbetsgivarna inom den privata sektorn.

Sammanlagt är ArPL-avgiften i medeltal alltså 24,81 procent av den lön som avgiften grundar sig på.

Arbetsgivaravgiften är i genomsnitt 17,34 procent av den lön som utgör grunden för avgiften. Arbetstagaravgiften är oförändrad, dvs. 7,15 procent före 53 års ålder och efter 62 års ålder och 8,65 procent i åldern 53–62 år. ✓

Arbetspensionerna höjs med mer än fem procent

År 2024 är poängtalet för arbetspensionsindex 3037, vilket innebär att arbetspensionerna höjs med 5,67 procent.

Arbetsinkomsterna under tiden i arbetslivet justeras enligt lönekoeficienten med 5,07 procent. Poängtalet är 1,637. När den intjänade pensionen räknas ut, justeras årsinkomsterna under tiden i arbetslivet med lönekoeficienten till nivån för det år då pensionen börjar.

– Den här gången är skillnaden mellan arbetspensionsindexet och lönekoeficienten ganska liten. Därför spelar pensionsens begynnelsepunkt inte en lika stor roll för pensionens storlek i år som förra året, säger nationalekonom **Timopekka Hakola** på Pensionskyddscentralen. ✓

LÄR DIG MER, HÅLL DIG À JOUR

Pensionskyddscentralen ordnar också webbkurser. Det mesta går på finska, men ta en titt på utbudet. Det finns på webbsidan www.koulutus.etk.fi

TyEL- ja YEL-vakuuttamisen perusteet
webbkurs

Suomesta ulkomaille lähetetyt työntekijät ja yrittäjät
webbkurs

Yksityisten alojen työeläkkeiden rahoitus
webbkurs

Suomen työeläkejärjestelmistä lyhyesti
webbkurs

Työeläkekuntoutuksen ABC
webbkurs

Läs mer och anmäl dig:
koulutus.etk.fi

0,94692

Livslängdskoefficienten för år 2024 är 0,94692. Den minskar begynnande ålderspensioner till personer födda år 1962 med 5,3 procent.

Nu minskar livslängdskoefficientens nedskärningseffekt för första gången. Orsaken är att finländarnas förväntade livslängd har minskat.

Utnämningar

Oili Alatorvini-
nen, EM, har utnämnts till servicedirektör vid Varmas tjänster för upprätthållande av arbetsförmågan fr.o.m. 11.12.

Henri Kääriä-
nen, PM, har utnämnts till utvecklingschef på Pensionsskyddscentralen fr.o.m. 1.10.

Erja Mesikä-
men, FM, tradenom högre YH, har utnämnts till utvecklingschef på Pensionsskyddscentralen fr.o.m. 1.11.

Sanna Salmi-
nen, socionom högre YH, har utnämnts till servicedirektör vid Varmas tjänster för upprätthållande av arbetsförmågan fr.o.m. 1.1.2024.

Hur dan effekt har tidigare pensionsreformer haft?

Söker du information om hur pensionärer klarar sig ekonomiskt eller hur tidigare pensionsreformer har påverkat arbetslivslängden eller pensionsövergångarna? Pensionsskyddscentralen har sammanställt centrala forskningsrön på webbsidorna med rubriken **Forskningsbaserad kunskap om pensionsskyddet**.

Allvarliga ekonomiska problem är mera sällsynta bland ålderspensionärer än andra befolkningsgrupper. Detta faktum är kanske ändå inte allmänt känt. Det kan också finnas osäkerhet om vad som egentligen ändrades genom pensionsreformen år 2017. Rätt få vet t.ex. om uppskovsförhöjningen.

På sidorna *Forskningsbaserad kunskap om pensionsskyddet* finns infopaket om PSC:s viktigaste forskningsteman. Hittills har det publicerats sidor om pensionärernas ekonomi, människors kunskaper om pensioner och förtroende för pensionssystemet och om sjukpensioner och arbetsförmåga.

En ny sida om effekterna av pensionsreformerna åren 2005 och 2017 ska publiceras före årsskiftet. Den informationen kan användas vid beredningen av nästa reform.

”Det är lätt att hitta informationen.”

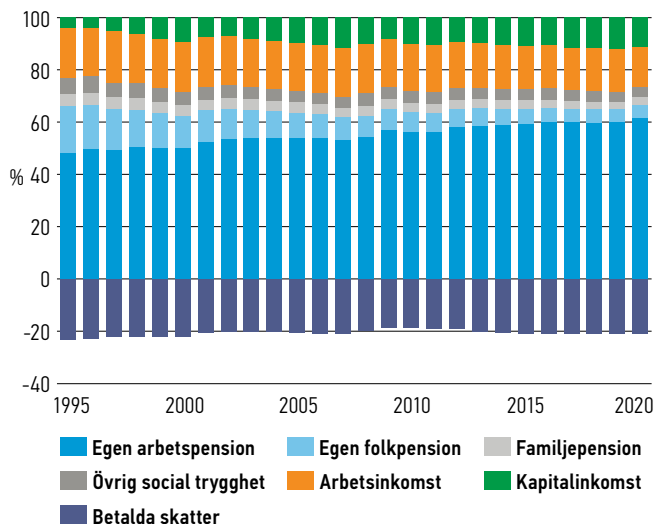
– Vi vill göra våra forskningsrön lätta att hitta och ta till sig för såväl beslutsfattare som för alla som är intresserade av pensionsskyddet. På sidorna finns huvudresultaten av vår forskning sammanfattade och länkar till forskningspublikationerna för den som vill studera dem mera ingående, säger forskningsavdelningens avdelningschef **Susan Kuivalainen**.

Nästa år publiceras en sida om arbetslivslängden. /

TEXT: ELINA PÄIVINEN

EGEN ARBETSPENSION ÄR PENSIONÄRERNAS VIKTIGASTE INKOMSTKÄLLA

Inkomststrukturen hos pensionärer 1995–2020, andel av ekvivalent bruttoinkomst %

Av bruttoinkomsten (hushållets disponibla ekvivalentinkomst före skatt)

- Den egna arbetspensionens andel har ökat från 48 till 61 procent.
- Folkpensionens och den övriga sociala trygghetens andel har minskat från 24 till 9 procent.
- Förfärvs- och kapitalinkomstens andel har varierat mellan 23 och 28 procent.
- Skatternas andel har hållits vid ca 20 procent.

UTVECKLINGEN AV PENSIONÄRERNAS INKOMSTER 1995–2020

Antalet pensionärer har ökat från 1,1 miljoner till över 1,5 miljoner. Allt fler får arbetspension och är ålderspensionärer.

Pensionärernas inkomster i proportion till förvärvsarbetandes har hållits oförändrade.

Andelen låginkomsttagare är på samma nivå bland pensionärer och befolkningen i snitt.

Låga inkomster är allmänt bland ensamstående pensionärer i synnerhet dem som är yngre än 55 eller äldre än 84 år.

Finländare i pensionsåldern har bättre inkomster än medelnivån i EU-länderna.

Pensionärernas ekonomi är en helhet. Den påverkas av inkomster och förmögenhet men också hälsotillstånd, sociala relationer och boende samt attityden till ekonomin.

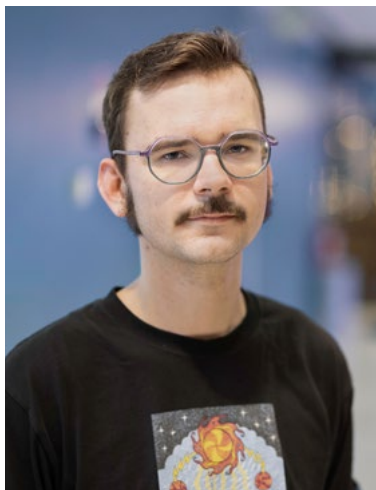
En åskådlig sammanfattning om pensionärernas ekonomi är en av helheterna om forskningsbaserad kunskap på www.etk.fi.

Gästcolumnn

OTTO EKMAN

Hur står det till med samhällskontraktet?

KAROLINA PALTOS

– Nu ska jag berätta en hemlighet för dig!

Min kompis befann sig för något år sedan på middag i en välbärgad villaförort i Esbo hos en dåvarande partners föräldrar. Efter maten hade han och familjens direktörspatriark på stereotypt vis slagit sig ner på verandan för konjak och cigarr. Det var då som den senare beslöt sig för att dela med sig av en livsvisdom, karlar emellan:

– Det finns tre kategorier av människor, förkunnade direktören. – Det finns fåren, som tror de kommer få pension då de blir gamla, men det kommer dom inte att få, haha! Sen finns det beslutsfattarna, det är deras uppgift att se till att fåren inte får pension. Och så finns det vi, finansierarna, som i praktiken bestämmer hur framtiden ser ut! Nu ska du fundera på vem av dessa du vill vara i ditt liv!

Min kompis har alltid själv placerat sig till höger på den politiska skalan, men ändå i den slags moderata lönearbetarhöger som tror på någon form av socialt kontrakt. Om du arbetar och betalar skatt och pensionsavgift ska du väl ändå få din pension? Även om han delade med sig anekdoten som humoristisk, kanske lite imponerad av den gamle direktörens burdusa macho-retorik, var det tydligt att han var lite chockad också.

Politiker som fiskar röster uttrycker sig fortfarande gärna i ordalag av ansvar och omsorg då de förespråkar fortsatta nedskärningar i statens olika funktioner, i alla fall tills valen är hållna. Men när den utlovade ekonomiska tillväxten och de ökade arbetstillfällena inte uppenbarar sig hårdnar retoriken snabbt till att handla om disciplin och moralistisk bestraffning.

Själv har jag, då jag rört mig särskilt i de välbärgade stadsdelarna i Rödbergen och Eira i Helsingfors, gjort en egen icke-empirisk observation som också på sitt eget sätt tyder på ett krackelerande samhällskontrakt. Gatorna är, jämfört med några år sedan, allt mer täckta av hundavföring som ägarna inte orkat plocka upp. Att de som har råd att ha dyra husdjur av ren lättja låter dessa husdjur täcka våra allmänningar med sjukdomsspridande avfall känns som en poetisk illustration av hur den fundamentala solidaritet människor emellan som krävs för att upprätthålla ett fungerande samhälle har undergrävts. En informell Gallup visar att få av mina kompisar som jobbar i låglönebranscher ens orkat logga in och kolla sin pension de senaste åren, eftersom de är så pass osäkra på om de kommer få något alls.

Pensionsskyddscentralens podcast Eläkekomitea har gjort ett lovligt första försök att tackla den här problematiken, till exempel i avsnitten 13 och 14 som publicerades i april och maj i fjol. Men jag efterlyser fortfarande ett djupare problematiserande perspektiv, kanske ett som involverar yngre personers egna röster och inte enbart optimistiska ekonomer. ✓

”Få har orkat logga in och kolla sin pension.”

Gästcolumnnisten i detta nummer är kulturjournalisten och teaterkritikern Otto Ekman. På kolumnplatsen vill vi låta olika synpunkter på pensioner komma fram.

”Esbo, Vanda och Helsingfors internationaliseras i snabb takt.”

Invandringsrealisten

Regeringens invandringspolitik innebär en frostvarning för den arbetsrelaterade invandringen och integrationen, säger specialforskare Pasi Saukkonen.

Välkommen till grundskolan i Olars i Esbo. Här talas det sammanlagt 55 olika modersmål.

Det är mycket, men inte exceptionellt. Esbo, Vanda och Helsingfors blir allt internationellare i snabb takt.

Enligt Helsingfors stadskanslis prognos kommer andelen personer med främmande språk som modersmål i Nyland (17 procent) att nästan fördubblas före år 2040. I Esbo kommer andelen att öka till 36 procent, i Helsingfors till 27 procent och i Vanda rentav 43 procent.

Termen ”person med främmande språk som modersmål”, som används i prognosen, är inte den bästa tänkbara. Den används av statistiska skäl

och omfattar också personer som är födda i Finland men har invandrarbakgrund.

– De är finländare precis som alla andra, säger specialforskare **Pasi Saukkonen** vid Helsingfors stadskansli.

Han är känd för sina sansade inlägg i den polariserade invandringsdebatten.

Saukkonen säger att prognosen som uppdaterats regelbundet hittills har hållit streck. Det finns emellertid två stora frågetecken.

– Det första är Ryssland. Kommer det plötsligt att dyka upp en miljon människor därifrån eller kommer gränsen att vara stängd under de närmaste 15 åren? Båda ytterligheterna är möjliga.

– Det andra frågetecknet gäller den arbetsrela-

terade invandringen. Om Sipiläs, Rinnes och Marins regeringars linje hade fortsatt skulle det ha varit klart att inflyttningen fortsättningsvis hade varit kraftigt.

Mindre arbetsrelaterad invandring

Nettoinvandringen till Finland ökade kraftigt under de två föregående åren. År 2022 gjordes ett nytt rekord, 34 000 personer. Enligt arbets- och näringsministeriet började 20 000 av de nyanlända arbeta direkt.

Enligt Pensionsskyddscentralen skulle en sådan utveckling, om den var långvarig, avhjälpa hela hållbarhetsproblemet inom pensionerna.

Nettoinvandringen i år är fortfarande en gåta, ef-

tersom vi inte exakt känner till antalet och strukturen bland dem som kommit och dem som lämnat.

Antalet första ansökningar om uppehållstillstånd som Migrationsverket tagit emot är på samma nivå som i fjol. Däremot har det kommit in färre ansökningar om uppehållstillstånd som grundar sig på en arbetsplats.

– Fjölårets siffror är fina. Men det som man glömt bort i diskussionen är att en stor del av den arbetsrelaterade invandringen kom från två länder som är i krig med varandra, påpekar Pasi Saukkonen.

Nu har antalet ansökningar från Ryssland och Ukraina minskat, av förståeliga skäl. Däremot ökar antalet personer som kommer från Filippinerna och ofta arbetar inom vården.

Specialforskare Pasi Saukkonen beskriver sig själv som en rationalist med en känslig själ. Fotot taget i grundskolan i Olars i Esbo.

”Människor flyttar till ställen där de har landsmän från förut”, säger Pasi Saukkonen, här i Esbo centrum.

Saukkonen säger att Finlands internationella rekrytering inte står på någon stadig grund. Åtminstone inte om vi ser på våra internationella konkurrenter, såsom Norge och Danmark.

Båda har satsat på arbetsrelaterad invandring under nästan hela 2000-talet. Invandringens större volym och längre historia har skapat kedjeinvandring, som är den främsta motorn för rörlighet.

– Människor flyttar till ställen där de har landsmän från förut. När vi i Finland efter 20 års velande hade börjat få någonting gjort, fick vi den regeringen vi har nu.

Enligt Saukkonen innehåller Orpos regeringsprogram några meningar om arbetsrelaterad invandring, men de resurser som behövs för att locka kunnigt folk hänger i luften.

Striktare kriterier är ett kapitel för sig: kriterierna för att få komma in och stanna i landet stramas åt, liksom kriterierna för permanent uppehållstillstånd. Det blir också svårare att få medborgarskap.

Samtidigt är det stor brist på kompetent arbetskraft. Är det inte motstridigt?

– Ja, givetvis. Bilden och budskapet är deprimerande.

Kedjeinvandringen koncentreras

Vi går tillbaka till grundskolan i Olars och prognosen för huvudstadsregionen.

Saukkonen tror inte att regeringens politik ändrar den stora bilden: huvudstadsregionen blir mer internationell, eftersom kedjeinvandring också sker inom Finland.

De som kommer vill bo där det finns jobb, framtid och eget kulturellt nätverk.

Hälften av alla med utländsk bakgrund i Finland bor redan inom huvudstadsregionen. Finns det några som vill bo annanstans, när också folk från hembygden flyttar till ”Hesa”?

– Invandringen kommer knappast att lösa befolkningsproblemet i Finland, men den kan vara en del av lösningen.

Det väsentliga är integrationen.

Satsa på barnen

Saukkonen säger att integration är ett komplicerat begrepp, men kan förstås som att det innebär att man finner sin egen plats i samhället.

Det är speciellt viktigt för barn till dem som flyttat till Finland och för den andra invandrgenerationen.

– Det är det som kan gå riktigt bra. Eller riktigt fel.

Pasi Saukkonen

- **Ålder:** 59 år
- **Arbete:** specialforskare, stadsfaktatjänsterna vid Helsingfors stadskansli
- **Utbildning:** politics doktor
- **Källor till lycka:** konstnärlig skönhet, nya tankar, sjölandskap i Kangasala i arla morgonstund
- **Arbetslivsmotto:** skynda långsamt, försök förstå

Har politikerna förstått hur stor den frågan är?

– Nej, säger Saukkonen.

Viktigt integrationsarbete görs som bäst på dagisar och skolor i huvudstadsregionen. Förändringen koncentrerar sig till vissa bostadsområden, där andelen personer med utländsk bakgrund ökar speciellt mycket.

Det har man insett t.ex. i Esbo, som har satt som ett av sina huvudmål att vara bäst

”Vi vet mycket väl vad det kan åstadkomma att barn växer upp i fattiga familjer.”

i Finland på integration. Staden har ett eget integrationsprogram och många satsningar på både barn och vuxna.

Utöver förberedande undervisning erbjuds barnen t.ex. gratis hobbyer och frivillig undervisning i det egna modersmålet på 40 olika språk.

I huvudstadsregionens kommuner finns det en vilja att satsa på att främja integrationen i kommunerna i huvudstadsregionen, berättar Saukkonen. Han vet ändå inte hur långt det räcker.

– Kommunen kan inte ensam lösa allt. Regeringens åtgärder medför mycket negativt för regionen.

Saukkonens teser

Saukkonen indelar sin kritik i tre delar: den första är den symboliska frosten.

– Vi har en regering som i första hand ser invandrarna och deras barn i ett negativt ljus. Man ska inte underskatta hur stor betydelse det har för att bli hemmastadd i Finland.

Den andra har att göra med integrationsresurserna. Integrationen görs mer förpliktigande, vilket är en alldeles bra sak, anser forskaren. Men förpliktelse ska vara ömsesidiga: samhället har i sin tur ett ansvar att erbjuda ordentliga möjligheter att lära sig språket.

”Resurserna för att främja integrationen borde ökas, inte skäras ner”, säger Pasi Saukkonen.

– Vi känner inte till någon sådan satsning. Resurserna för att främja integrationen borde ökas, inte skäras ner.

Det tredje som Saukkonen nämner har att göra med regeringens nedskärningar av den sociala tryggheten. Fast de som har utländsk bakgrund är en mycket heterogen grupp, är många invandrare och deras familjer i en utsatt ställning inom huvudstadsregionen. Nedskärningar i deras sociala trygghet medför mera fattigdom i samhället.

– Vi vet mycket väl vad det kan åstadkomma att barn växer upp i fattiga familjer.

Här kommer vi smidigt in på temat ”Sveriges väg”. Det populistiska panikpratet kring det irriterar Saukkonen. Han anser att det är osannolikt att det som sker i

Sverige skulle ske i samma utsträckning i Finland.

– Strukturer som skapar marginalisering uppkommer också hos oss, det är helt säkert. Vi kan ännu göra mycket för att förebygga det, om bara viljan finns. ✓

Källor

Prognos om befolkning med främmande språk i Nyland: Uudenmaan maakunnan vieraskielisen väestön ennuste vuosille 2022–2040. Helsingin kaupunginkanslia. Tilastoja 5:2023.

Undersökning om personer med utländsk bakgrund i huvudstadsregionen: Ulkomaa-laistaustaiset pääkaupunkiseudulla: asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2020. Helsingin kaupunginkanslia. Tutkimuksia 93:2022.

Invandringen fortsätter troligen att öka

Löpande arbetspensioner bekostas huvudsakligen med de förvärsarbetandes pensionsavgifter. I och med att det föds få barn accentueras migrationens betydelse.

Med nettoinvandring avses skillnaden mellan invandring och utvandring, enligt Statistikcentralen. Nettoinvandringen till Finland var länge ca 15 000 personer per år.

Under de senaste åren har antalet börjat öka. År 2021 var nettoinvandringen mer än

20 000 personer och år 2022 rekordartade 34 000 personer.

Enligt färsk siffror från Statistikcentralen fortsätter trenden: i januari-september 2023 flyttade drygt 50 000 personer till Finland. Bort flyttade 10 000 personer. Det betyder att nettoinvandringen hittills är drygt 40 000 personer.

Av de hitflyttade är 14 000 personer ukrainare som fått rätt till hemkommun.

Utöver det har 37 000 personer flyttat in i landet, till en stor del för att de har familj här eller ska studera.

Om mängderna hålls likadana i fortsättningen är det en glad nyhet för det grånande Finland. Ungdomar och vuxna i arbetsför ålder, som invandrarna i allmänhet är, skapar framtidsutsikter.

Finland bland tio i topp igen

Vad döljer sig i Mercer-resultatet?

Finlands sätt att ordna med pensioner visade sig redan för tionde gången som det tillförlitligaste och transparentaste i den internationella Mercer-jämförelsen. Vad gäller finansiell hållbarhet och tillräckliga pensioner har vi en bit kvar till toppen.

Finlands pensionssystem kom på sjätte plats bland 47 länder i Mercer CFA Institute Global Index-jämförelsen. Det som utvärderas i den heltäckande jämförelsen av pensionssystemet i olika länder är hur tillräcklig ålderdomstryggheten är, hur hållbart pensionssystemet är finansiellt och hur tillförlitligt det förvaltas.

I tabellen här intill visas de tio bästa ländernas resultat.

I fråga om tillräckliga pensioner kommer Finland inte upp bland de bästa. Portugal är etta i tillräcklighet, men den svaga finansiella hållbarheten i landets pensionssystem gör att det stannar långt under toppen. Minimipensionens nivå och arbetspensionernas nettoersättningskvot bildar i praktiken hälften av de sammanlagda poängen för tillräcklighetsindikatorn. Nederländerna och Danmark får högsta betyget här.

Finland får ett bra betyg för pensionernas tillräcklighet. Mercer rekommenderar visserligen att minimipensionerna ska förbättras. En intressant detalj är att tillväxtorienterade pensionsplaceringar har klassificerats under tillräckligheten. Med sin aktievikt på mer än 50 procent får Finland fulla poäng här, liksom för att pensionsförmånerna bibehålls när man byter jobb.

Finlands poäng för tillräcklighet bli låga i fråga om hushållens sparande och skuldsättning. Det konstaterar också Mercer i sin rekommendation om åtgärder för att förbättra tillräckligheten. I poängen syns också att andelen ägarbostäder har minskat.

Delning av pensionsrätten vid skilsmässa är en sällsynthet i nordiska pensioner,

och för den delen får Finland noll poäng. Dess vikt i jämförelsen är liten, men Mercer rekommenderar sådan praxis för alla nordiska länder.

Finansiell hållbarhet är något där de fem toppländerna före Finland utgör eliten i jämförelsen. Arbetspensionssystemets stora täckning, äldre personers sysselsättningsgrad och möjligheten att kombinera pension och arbete är starka sidor hos Finland.

Jämförelsen visar att pensionssystemet i Finland möter flera utmaningar i omvärlden än länderna i topp. Vårt centralaste problem har att göra med förändringen av befolkningens åldersstruktur, som mäts med åldreförsörjningskvoten och nativiteten. Resultatet påverkas av den ekonomiska tillväxten under såväl gångna år som den nära

framtiden och av BNP-andelarna av offentliga skulder och pensionsutgifterna.

För att få fulla poäng för pensionsfonderna borde våra pensionsfonder vara nästan dubbelt så stora i proportion till bruttonationalprodukten. Därför rekommenderar Mercer att Finland ska förbereda sig för framtiden genom att öka arbetspensionernas fonderingsgrad.

Vid bedömningen av tillförlitligheten betonas Mercer bl.a. god reglering av pensionssystemet, kundkommunikationens begripplighet och administrationskostnadernas skälighet. Finland är etta, men resultatet blev lite mindre än under tidigare år.

Mätarna har reviderats sedan i fjol så att betoningarna har justerats. I regel gav det lägre poäng till länderna i jämförelsen.

PENSIONSSYSTEMENS 10 I TOPP – GLOBAL PENSION INDEX 2023

	Placering och poäng	Tillräckliga pensioner, placering och poäng	Hållbart system, placering och poäng	Tillförlitlig förvaltning, placering och poäng
	1. Nederländerna (85.0)	2. (85.6)	4. (82.4)	4. (87.7)
	2. Island (83.5)	3. (85.5)	1. (83.8)	13. (80.0)
	3. Danmark (81.3)	6. (82.5)	3. (82.5)	18. (77.8)
	4. Israel (80.8)	15. (77.0)	2. (82.7)	8. (84.4)
	5. Australien (77.3)	20. (70.7)	5. (78.4)	6. (86.1)
	6. Finland (76.6)	12. (77.4)	11. (65.6)	1. (90.9)
	7. Singapore (76.3)	9. (79.8)	8. (71.6)	19. (77.0)
	8. Norge (74.4)	11. (79.4)	18. (59.1)	3. (87.8)
	9. Sverige (74.0)	18. (72.1)	6. (75.6)	25. (75.0)
	10. Storbritannien (73.0)	13. (77.3)	15. (62.7)	12. (80.6)

Källa och mer: <https://mercer.com/globalpensionindex/>

Tillförlitligheten mäts med 13 frågor. Finland fick utmärkt betyg på tio av dem. Här ingår också mätare som anknuter till regleringen och mäter Finansinspektionens verksamhet, lagstiftningen om arbetspensionsförsäkrarnas förvaltning, god förvaltningssed, riskhantering och skyddet av de försäkrades förmåner vid arbetsgivarens konkurs eller pensionsbolagets insolvens.

Kundkommunikationen har förbättringspotential. Bland de punkter som mäter kommunikationen finns det två där Finland inte kommer i topp. Den första gäller de försäkrades insyn i placeringsstrategin och -verksamheten. Den andra gäller arbetspensionsutdraget, som fortfarande håller en god nivå men har tidigare fått fulla poäng. En ny fråga i år var hur verksamhetskostnaderna påverkar pensionsbeloppet. Det är just den som är den sannolikaste orsaken till förlorade poäng.

I jämförelsen av förvaltningskostnader hamnar Finland på medelnivå. Förvaltningskostnaderna mäts visserligen på ett ganska enahanda sätt som lutar sig på teorin om skalfördelar vid centralisering av pensionstillgångarna. Mercer medger att mätaren är bristfällig och konstaterar att systemet bör sporra till konkurrens och flexibilitet och samtidigt sporra till att söka skalfördelar för att minimera kostnaderna och förbättra förmånerna.

Mercer väcker intresse. Med all orsak, eftersom det inte tvekar att rangordna länderna, i motsats till exempelvis internationella aktörer som EU och OECD.

Motsvarande jämförelser publiceras t. ex. av finanshusen Natixis (Finland kommer på 13:e plats bland 44 länder) och Allianz (21:a bland 75 länder). De bygger också delvis på samma internationella statistik, men har mer begränsat innehåll och går inte in på djupet i fråga om pensionssystemets funktion. /

*Källor:
Mercer CFA Institute Global Pension Index 2023 (17.10.2023) <https://mercer.com/globalpensionindex/>*

*Internationell pensionsjämförelse:
Finlands pensionssystem sjätte bäst, etta i tillförlitlighet (Etk.fi, 17.10.2023) <https://www.etk.fi/aktuellt/>*

VAD ÄR MERCER-JÄMFÖRELSEN?

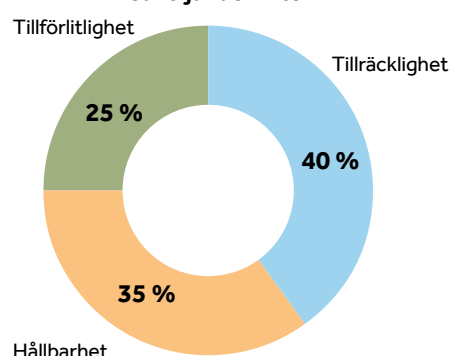
Mercer CFA Institute Global Pension Index är en årlig jämförelse där länderna rangordnas utgående från mer än 50 indikatorer.

Poängen för tillräckliga pensioner har en vikt på 40 procent, hållbarheten 35 procent och tillförlitligheten 25 procent. Indikatorn för varje delområde har dessutom en egen vikt. Poängen för varje delområde omräknas till en skala från noll till tio. Det slutliga indextalet är det viktade medeltalet för poängen för delområdena.

I jämförelsen år 2023 deltog 47 länder, vilkas pensionssystem omfattar 64 procent av världens befolkning. Jämförelsen görs av Centre for Financial Studies vid Monash University i Melbourne i Australien tillsammans med CFA-institutet, som är en icke-vinstdrivande organisation inom investering, och med konsultbolaget Mercer.

Antalet länder som jämförelsen omfattar har ökat år för år. Den första jämförelsen år 2009 omfattade 11 länder Finland

Pensionssystemen poängsätts med följande vikter

har varit med sedan år 2014 – och alltid inom Top 10.

Uppgifterna samlas genom nationellt enkätmaterial och ur internationella informationskällor (OECD, Världsbanken). I Finland besvaras enkäten av Pensionskyddscentralen.

En bit att gå till medaljplatserna

Mercer-jämförelsen har alltid lite samma stämning som stora idrottsevenemang. Visserligen tror jag inte att det skulle bli någon större folkfest även om Finland blev etta. Det kommer knappast att ske på en tid, eftersom det ännu är en god bit att gå för att nå medaljplats.

Jämförelsen tar på ett intressant sätt upp styrkor och svagheter hos olika länders pensionssystem. Bland dem finns inga stora överraskningar för Finlands del. De utmaningar i omvärlden som tär på hållbarhetspoängen är välkända.

Det är alltid speciellt intressant hur våra nordiska grannar placerar sig. Överraskande nog får Norge den lägsta bedömningen i pensionssystemets hållbarhet. En bidragande orsak till det är att jämförelsen inte tar med den norska statens massiva pensionsfond i dess helhet.

Sverige i sin tur klår Finland endast i fråga om hållbarhet. Överraskande är också hur Sverige placerar sig i fråga om pensionsadministrationen, men å andra sidan har vårt västra grannland nyligen drabbats av skandaler kring premiepensioner och tjänstepensionsbolaget Alectas riskplaceringar.

MIKA VIDLUND

Smidiga tjänster även i utlandsarbete

Personalen på Neste sänds ut på arbetsuppdrag runt om i världen. Med sig har de ett A1-intyg från Pensionsskyddscentralen som bevis på att är socialförsäkrade i Finland.

Flyttlasset anlände i förgår tillbaka hem, säger **Annukka Tarvainen**. Hon har just återvänt till Finland efter en arbetsperiod på närmare två år i Holland. Tarvainen arbetar som projektchef för Nestes projekt för förnybart flygbränsle och ett nytt avfallsvattenverk i Rotterdam.

– Före utsändningen till Holland var jag utsänd ca två år till Italien, vilket dock avbröts för några månader på grund av coronapandemin. Projektet fortsätter, men nu arbetar jag ca hälften av arbetstiden i Finland och hälften i Holland, berättar Tarvainen.

A1-INTYGET visar i vilket land en person är socialförsäkrad vid arbete utomlands. Och det är skäl att ha med sig det när man åker utomlands för att arbeta. Det här känner Tarvainen väl till, eftersom det inte är möjligt att komma in på Nestes raffinaderi i Rotterdam utan det.

Enligt Tarvainen gick det enkelt att få A1-intyget. A1-intyget beviljas i Finland av Pensionsskyddscentralen, men det har Tar-

Johanna Peura från Nestes Global Mobility-team (t.h.) skapar förutsättningar för att Annukka Tarvainens (t.v.) arbete utomlands ska ske smidigt.

vainen inte behövt tänka på. De som sänds ut av Neste får hjälp av företagets Global Mobility-team, som sköter om intygen.

– Arbetsgivaren har också tagit hand om behövliga ändringar. Till exempel nu behöver jag ett nytt A1-intyg eftersom mitt arbete ändrades från arbete på ett utsändningsställe till arbete i flera länder.

I ryggsäcken har Tarvainen med sig erfarenheter om arbete på mångkulturella arbetsplatser. Däremot har hon inte med sig någon pension.

– Även om jag utförde mitt arbete utomlands under min utsändning tjänade jag in min pension i Finland, säger Tarvainen.

JOHANNA PEURA leder Nestes Global Mobility-team som administrerar ärenden om internationell rörlighet.

Neste är en global aktör och de olika arbetsuppdragen får personalen att röra sig utomlands: på utsändningar, arbetsresor och distansarbete. För att allt ska ske smärtfritt behövs ett brett kunnande och ett pusslande för att många olika delar ska passa ihop.

Neste har ett brett samarbetsnätverk som ger råd och hjälp i praktiska ärenden.

Till exempel är det en extern samarbetspartner som ansöker om A1-intygen från Pensionsskyddscentralen.

– Vi fick just ett nytt A1-intyg till Annukka för arbete som sker i flera länder. Det kom jättesnabbt, på tre dagar.

En snabb ansökningsprocess för A1-intyget är mycket viktigt såväl för arbetsgivaren som även för den som ska åka utomlands och eventuell familj.

– FPA avgör om rätten till sjukvård utomlands för arbetstagaren och familjemedlemmarna först efter ett avgörande om A1-intyg.

FÖRBÄTTRING efterlyser Peura i de många gånger långa processerna om dispens för A1-intyg. Dispens söks vanligtvis i sådana situationer där utsändningen fortsätter över två år.

Enligt Pensionsskyddscentralen krävs det för att få ett A1-intyg i dessa situationer att också myndigheten i arbetslandet samtycker, och därför kan det i många fall ta en lång tid att få intyget.

– Finns det något Pensionsskyddscentralen kunde göra för att få samarbetet länderna emellan att löpa smidigare? Kunde Finland till exempel föregå som exempel för andra länder i hur man gör processerna enklare? frågar Peura.

REGELBUNDEN kontakt Pensionsskyddscentralen tillhandahåller den senaste informationen om A1-ärenden och Pensionsskyddscentralens tjänster. Pensionsskyddscentralen har också varit till hjälp

”De internationella arbetssituationerna kommer att bli alltmer varierande.”

PSC avgör försäkrings-tillhörigheten

Pensionsskyddscentralen (PSC) avgör om en person ska vara socialförsäkrad i Finland under utlandsarbetet om arbetet sker i den Europeiska unionens länder (27 länder) eller i EES-länderna (3 länder). Motsvarande praxis gäller också Storbritannien, Schweiz och de nio länder med vilka Finland har en överenskommelse om social trygghet.

när nya eller större linjedragningar varit under begrundande.

– De internationella arbetssituationerna kommer att bli alltmer varierande, förutspår Peura.

Det garanterar Nestes internationella projekt men också utvecklingen av den omkringliggande världen inverkar. Till exempel distansarbete utomlands har blivit allt allmänare och det svarade Neste på genom att lansera en anvisning om distansarbete utomlands.

PSC betjänar vid ansökan om utländsk pension

Pensionsskyddscentralen är kontaktinstitution när personer som bor i Finland ansöker om pension från EU/EES-länder, Storbritannien, Schweiz eller länder med vilka Finland har en överenskommelse om social trygghet. Pensionsskyddscentralens uppgift är att sända pensionsansökan och andra uppgifter som behövs till landet i fråga.

– Tidigare gav man lov till distansarbete utomlands endast i specialfall. Coronapandemin blev ett uppvaknande till att göra det möjligt för efterlängtat flexibilitet i arbetet. Nuförtiden är distansarbete tillåtet i vissa länder och för en viss period, säger Peura. /

I strategiartikelserien För ett välfungerande arbetspensionsskydd intervjuas användare av Pensionsskyddscentralens tjänster.

Tjänster för kundernas behov

PSC:S UTLANDS-TJÄNSTER leds av **Max Rönnberg** (bild), som berättar att ansökningstoppen som berodde på fjolårets indexsituation syns i det ökande antalet

ansökningar om utländsk pension. Även antalet A1-intygsansökningar har ökat i efterdyningarna av coronapandemin.

– Till exempel distansarbete för både finländska och utländska arbetsgivare är vanligare än tidigare, berättar Rönnberg.

Enligt Rönnberg förväntar sig kunderna att deras ärenden sköts smidigt, professionellt och snabbt. Handläggning av fallen inom en rimlig tid förutsätter fungerande och effektiva tjänster, tillräcklig resursallokering och framför allt kunnig personal.

– Vi utvecklar ständigt vår kundorientering och kostnadseffektivitet, säger Rönnberg.

I fjol svarade Pensionsskyddscentralens kundtjänst på ca 20 000 förfrågningar från kunder. Frågorna gällde oftast arbetspensionerna i Finland, om hur man ansöker om pension från utlandet och om försäkring av utlandsarbete.

Över 90 procent av dem som tog kontakt med PSC:s kundtjänst var nöjda med den service de fick.

På **Etk.fi** finns anvisningar för arbetsgivare, löntagare och företagare om försäkringen av arbete utomlands.

På **Arbetspension.fi** finns lättillgängliga anvisningar om hur man ansöker om pension från utlandet samt information om pensioner i olika länder.

Det föds få barn

Ukrainarna har ökat invandringen

Av dem som flyttat till Finland före juni i år var 7849, dvs. hela 28 procent ukrainska medborgare.

Halvårsstatistiken för år 2023 visar att invandringen har varit betydligt större än året innan. Största delen av ökningen berodde på att ukrainare som redan befann sig i landet fick möjlighet att ansöka om en hemkommun i Finland i mars.

Fler hundar än barn registrerades

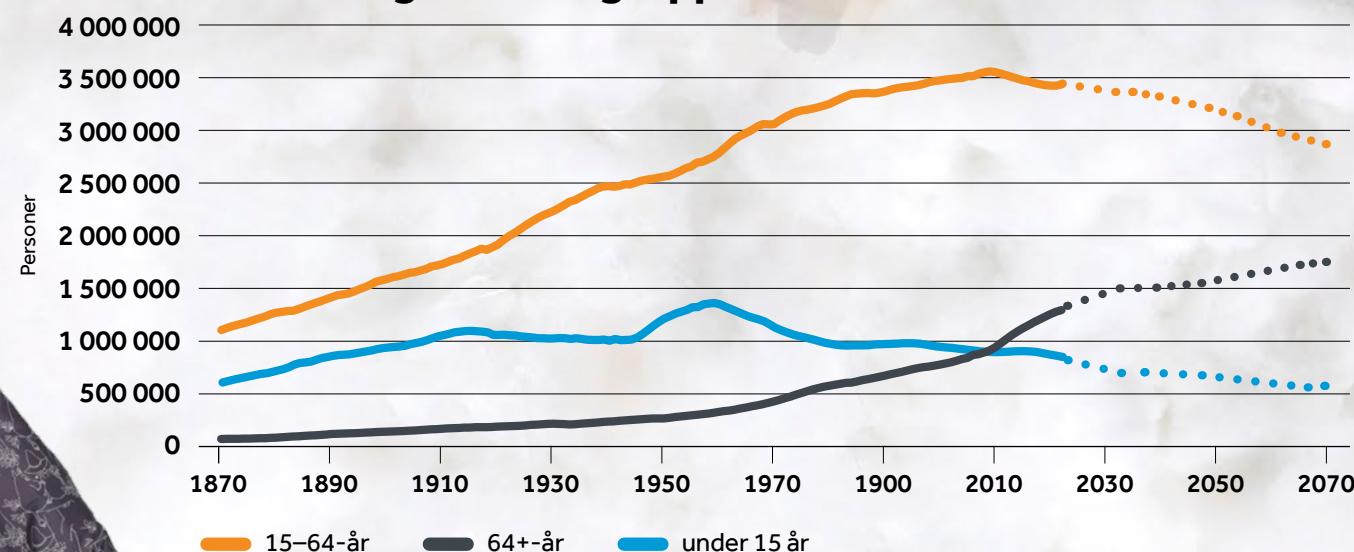
Enligt Finska Kennelklubben registrerades det **48 600 hundar i familjerna i Finland i fjol**. Det är klart fler än antalet födda barn, **44 951**.

Mindre än
45 000
nyfödda

Demografiska förändringar på 2000-talet

	2000	2010	2020	2022
Födda	56 742	60 980	46 463	44 951
Döda	49 339	50 887	55 488	63 219
Naturlig befolkningsökning	7 403	10 093	-9 025	-18 268
Invandring	16 895	25 636	32 898	49 998
Utvandring	14 311	11 905	15 084	15 635
Nettoinvandring	2 584	13 731	17 814	34 363
Förändring sammanlagt	9 813	23 849	8 501	15 729
Folkmängd	5 181 115	5 375 276	5 533 793	5 563 970

Befolkningen åldersgruppsvis

Aktieplaceraren Marja-Leena Haapanen: Skulle inte klara mig på bara arbetspensionen

Tack vare aktiebesparingar kan Marja-Leena Haapanen njuta av livet som pensionär. Hon vill också få andra kvinnor att fundera på sin ekonomiska trygghet och börja placera.

Passionerad aktieplacerare – och glad pensionär. Så beskriver **Marja-Leena Haapanen**, 71, sig själv för att hon utöver arbetspensionen kan njuta av avkastningen av aktieportföljen hon samlat ihop under en lång tid.

– Det trevliga med pensionen är att pengarna kommer in på kontot varje månad. Arbetspensionen har en stor betydelse för min ekonomi. Ändå måste jag säga att jag inte skulle klara mig enbart på pensionen.

– Utan kapitalinkomsten av aktierna skulle jag inte kunna upprätthålla samma levnadsstandard som med lönen. Jag skulle kanske vara tvungen att avstå från bilen eller resa mindre, säger Haapanen.

Haapanen började placera i aktier i slutet av 1980-talet. Hon drar sig till minnes att det första köpet var aktier i Sampo. Bolaget har stadigt gett utdelning och utgör fortfarande en av hörnstenarna i hennes portfölj.

I början placerade Haapanen också i placeringsfonder som banken rekommenderade. Deras värde kraschade emellertid under recessionen på 1990-talet.

– Bakslaget fick henne att bita ihop och sätta sig ordentligt in i investandet och köpa aktier i solida börsbolag alltid när det blev något över av lönen.

Aktieportföljen växte med tiden. Vid 58 års ålder beslöt Haapanen att säga upp sig

från jobbet som reseansvarig på ett stort bolag och ägna sig åt investeringar på heltid. Hon hade 40 år bakom sig i arbetslivet.

– Utan pensionen skulle jag inte klara mig på något sätt, säger hon.

Tiden är placerarens bästa vän

Haapanen medger att hon till en början var osäker och rastlös som placerare.

– Jag köpte och sålde när börskurserna svängde – och köpte och sålde igen, när nerverna inte höll.

Så småningom lärde hon sig ändå att tiden är placerarens bästa vän. Det lönar sig att välja bolag vilkas värde kan förväntas utvecklas positivt på lång sikt. Sådana solida bolag ger ofta också god utdelning år efter år.

– Under de senaste åren har jag fokuserat i synnerhet på bolag som ger utdelning. De ger ett stort tillskott till pensionen varje år.

Sina långsiktiga aktieinnehav kallar Haapanen för sin begravningsportfölj. De

”Utdelningen är ett stort tillskott till pensionen varje år.”

aktierna ger henne inkomster för resten av livet och går sedan i arv till nästa generation.

Ibland säljer hon också aktier, om hon t.ex. planerar en resa eller en större anskaffning. För det ändamålet har hon en ”lillportfölj”, vars aktier hon aktivt handlar med.

– Jag följer intensivt ekonominyheterna och köper aktier som jag antar ger mig inkomster på kort sikt. Men jag sitter inte hela tiden vid datorn och stirrar på börskurserna. Det finns viktigare saker i livet än pengar.

Kvinnor har vaknat till insikt om sin pension

Bland aktieplacerare är Haapanen känd som en erfaren placerare som generöst delar med sig av sin erfarenhet och lättbegripliga tips. Genom sin egen verksamhet vill hon uppmuntra speciellt kvinnor att börja investera.

– Jag har inte ärvt någonting, utan så småningom genom att investera själv byggt upp ett arv för mig själv. Var och en kan göra detsamma.

– Det är aldrig för sent att börja investera. Jag känner människor som börjat i 70-årsåldern.

Hon är förargad över att det i många familjer fortfarande är mannen som sköter ekonomin. Kvinnorna kommer kanske inte

Marja-Leena Haapanen litar på att arbetspensionsbolagen kan fatta goda investeringsbeslut.

Många måste fundera på vad pengarna räcker till. Då känns det som slöseri att gå på café.

”Lyckligtvis har allt fler kvinnor vaknat till insikt om att de behöver tänka på sina penningaffärer.”

att tänka på hur de ska klara sig som pensionärer eller vilken ekonomiskt trygghet de har om det sker något oväntat i livet. Haapanen blev själv plötsligt änka, men hon behövde inte bekymra sig för ekonomin mitt i den stora sorgen.

Hon har grundat en egen börsklubb för kvinnor, som ger kamratstöd och information till kvinnor som är intresserade av att investera. Dessutom håller hon föredrag om aktieinvesteringar på olika evenemang.

– Lyckligtvis har allt fler kvinnor vaknat till insikt om att de behöver tänka på sina penningaffärer. De förstår att man lever och behöver pengar också när man är pensionerad. En oro för hur pensionen ska räcka till är en viktig orsak att börja spara i aktier.

Arbetspensionspengarna är i kunniga händer

Haapanen anser att finländarnas ekonomiskunskaper varierar mycket. Hon kan inte tänka sig att man i Finland skulle införa en sådan modell som i Estland, där den som betalat in till arbetspensionen kan ta ut hela sitt pensionskapital på en gång och använda pengarna hur hen vill.

– Det finns skillnader i hur folk använder pengar. Om alla pengar i världen delades jämnt, skulle det efter en tid finnas människor som har slösat bort allt de fått. En del kan däremot skaffa mera pengar med pengarna.

Haapanen är en varm anhängare av det finländska systemet, där arbetspensionsbolagen investerar de fonderade delarna av arbetspensionsavgifterna så betryggande och effektivt som möjligt. För att trygga framtida pensioner tycker hon det vore på sin plats att försöka öka placeringsavkastningen genom att öka aktievikten i placeringarna.

– Börsaktier har traditionellt varit den

lönsammaste placeringsformen på lång sikt. Därför skulle det kunna vara motiverat att öka aktievikten.

Haapanen litar på arbetspensionsbolagens förmåga att fatta goda investeringsbeslut. Hon drar också själv nytta av arbetspensionsbolagens sakkunskap i sina egna investeringsbeslut.

– Om något arbetspensionsbolag har investerat i något bolag på Helsingforsbörsen är det också ganska tryggt för en småplacering att investera i bolagets aktie. Arbetspensionsbolagen undersöker sina placeringsobjekt mycket noga. Därför lönar det sig att följa dem. ✓

Si och så med ekonomikunskaperna

Omsorgen om sin egen pension är en väsentlig del av ekonomikunskaperna, där finländarna har en del att bättra på. Det visar en undersökning som justitieministeriet låtit Vasa universitet och Pellervon taloustutkimus göra.

Mest är det unga vuxnas ekonomiskunskaper som behöver bättras på. Människor i åldern 40–49 år har däremot de bästa ekonomikunskaperna.

I fråga om attityder till ekonomin är äldre människor klart försiktigare och mindre impulsiva än unga vuxna.

Ekonomikunskaperna är desto bättre ju högre utbildning svararen har. Företagare får också högre poäng för ekonomikunskaperna än övriga befolkningsgrupper.

TEXT: MATTI REMES

Ari Huotari har redan kommit igång. Han är placeringsdirektör på Keva, som sköter den offentliga sektorns pensioner.

Ismo Risku är chef för PSC:s placeringsavdelning och manar till eftertanke.

Placeringsdirektör Kari Vatanen, Veritas, ser också möjligheter till större aktieavkastning.

Avkastning, men inte till vilket pris som helst Mer placeringsrisk?

Tanken att öka avkastningen på pensionsfonderna genom att öka placeringsrisken får stöd. Experterna föreslår noga övervägda spelregler för det.

Keva, som investerar en stor del av den offentliga sektorns pensionsmedel, beslöt i september att höja risknivån i sin placeringsportfölj. Målet är att få högre avkastning på placeringstillgångarna på lång sikt.

Samma sak diskuteras inom den privata sektorns arbetspensionsförsäkringsbolag, vilkas risktagning begränsas av solvensreglerna.

– Jag förhåller mig positivt till att risknivån höjs i ett långt tidsperspektiv. Det finns utrymme för höjning av hela arbetspensionssystemets risknivå, säger placeringsdirektör **Kari Vatanen** på arbetspensionsbolaget Veritas.

Han anser att en höjning av risknivån är ett sätt att förbereda sig på det som sker om 20–30 år.

– För närvarande verkar finansieringen av arbetspensionssystemet vara i bra balans. Vi vet emellertid redan nu att försörjningskvoten kommer att försvagas i fram-

tiden. Det kan man bereda sig på genom att höja risknivån småningom.

Mer risk på aktiemarknaden

Avdelningschef **Ismo Risku** på Pensionskyddscentralen säger också att det finns goda argument för att höja risknivån. Ökande förväntad avkastning på placeringarna skulle minska den förväntade pressen att höja pensionsavgifterna.

– Samtidigt måste man ändå acceptera en ökad osäkerhet om avgiftsnivån i framtiden. Det påverkar mera dem som betalar avgifter i framtiden än dem som gör det nu, konstaterar Risku.

I praktiken skulle en höjd risknivå betyda ökad aktievikt i pensionsbolagens placeringsportföljer. Risku påpekar dock att det inte finns några gratis luncher på placeringsmarknaden.

– Det är ingen enkel sak. En höjning av risknivån kräver därför en noggrann analys av eventuella följder. Någon sådan har jag

inte ännu observerat i den offentliga debatten.

Vatanen understryker att placeringsavkastningen kan förbättras på längre sikt med att öka aktievikten. På kort sikt kommer värdeväxlingarna ändå att bli större när risknivån höjs.

– Det bör man vara medveten om i förväg.

Tiden för hög aktieavkastning är förbi

Ännu på 2010-talet fick man se hög avkastning på aktiemarknaden. På Helsingforsbörsen steg kurserna i snitt mer än 15 procent per år, medan ränteplaceringar av god kvalitet samtidigt gav en årsavkastning på drygt tre procent.

– En motsvarande uppgång av aktierna finns inte inom synhåll. På lång sikt har man fått 3–5 procent högre avkastning på aktier än ränteplaceringar, säger Vatanen.

Hurdana risker ska man förvänta sig på aktiemarknaden? För att åskådliggöra saken ▶

”Det är bra att börja höja risknivån hos oss nu, när det finansiella underlaget för pensionssystemet för Kevas medlemssamfund är starkt. Så kan vi ytterligare säkra pensionsfinansieringen.”

ARI HUOTARI
KEVA

”Det är ingen enkel sak att höja risknivån. Därför kräver det en noggrann analys av möjliga konsekvenser. Någon sådan har jag inte ännu observerat i den offentliga debatten.”

ISMO RISKU
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

”Jag förhåller mig positivt till att risknivån höjs i ett långt tidsperspektiv. Det finns utrymme att höja hela arbetspensionssystemets risknivå. På det sättet förbereder vi oss på det som kommer att ske om 20-30 år.”

KARI VATANEN
VERITAS

tar Vatanen USA:s aktiemarknad som exempel. Där kom kurserna ner med ca 45 procent när IT-bubblan sprack vid millennieskiftet.

Efter det tog det tio år tills realavkastningen på aktier igen var på plus. – Man måste vara beredd på liknande ras och dåliga perioder också i fortsättningen. Under aktiemarknadens historia i USA har det emellertid inte funnits längre än 15 års perioder med en negativ realavkastning på aktier, konstaterar Vatanen.

Han anser att de största riskerna för finansieringen av pensionssystemet finns på annat håll.

– De har att göra med den låga nativiteten, vars konsekvenser börjar synas om 20-30 år. Den utvecklingen måste bekämpas för att försörjningskvoten inte ska försvagas.

Utred fördelar och nackdelar

I stället för högsta möjliga avkastning vill Risku hellre tala om att sträva efter avkastning med en optimal risknivå. Det betyder att man försöker finna balans mellan nackdelarna och fördelarna med den ökade risken.

– Man bör också vara beredd på att placeringarna avkastar betydligt mer än väntat. Därför är det viktigt att avtala i förväg om vem de pengarna tillhör.

Risku ser det som en central pensionspolitisk fråga, vem den potentiella nyttan eller förlusten som följer ökad risktagning ska tillfalla.

– Enligt gällande lagstiftning bärs risken i sista hand av dem som betalar pensions-

avgifterna. Det borde emellertid preciseras, eftersom definitionen omfattar både nuvarande och framtida betalare.

Risku anser att det skulle vara väsentligt att komma överens om när och hur högre förväntad avkastning beaktas vid fastställandet av pensionsavgiftens nivå.

– Sänkning av pensionsavgiften innan den förväntade avkastningen är verklighet skulle gagna de nuvarande betalarna. Där emot skulle det vara en neutral lösning att beakta högre avkastning först när den har utfallit.

Avkastningens betydelse ökar

Kevas placeringsdirektör **Ari Huotari** argumenterar för en höjd risknivå med att det annars är svårare att få tillräcklig realavkastning som tryggar en stabil avgiftsnivå på lång sikt.

– Det är klart att höjningen av risknivån ökar riskerna och avkastningssvängningarna på kort sikt. Det är möjligt att avkastningen blir sämre än förväntat. Placeringsavkastningen under ett enskilt år har ändå en mycket liten inverkan på finansieringen av pensionerna.

Han anser att placeringsavkastningens betydelse blir större i framtiden, när pensionsutgifterna ökar snabbare än de inbetalade avgifterna. Hans åsikt är att det är bra att börja höja risknivån nu, när det finansiella underlaget för pensionssystemet för Kevas medlemssamfund är starkt.

– På det sättet kan vi ytterligare säkra pensionsfinansieringen och bidra till att pensionsavgifterna hålls på en rimlig nivå över generationerna, påpekar Huotari.

Enligt Huotari är den viktigaste risken i en pensionsanstalts placeringsverksamhet

Delade meningar på arbetsmarknaden

Finlands Näringsliv EK har redan länge talat för en höjning av risknivån i pensionsplaceringarna. Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC är försiktigare.

– För arbetspensionerna behövs en mer avkastningsorienterad placeringsverksamhet så att finansieringen av systemet kan tryggas, säger experten **Antti Tanskanen** på EK.

FFC:s chefekonom **Ilkka Kaukoranta** säger att ökning av avkastningen på pensionsmedlen genom att höja placeringsrisken är ett sätt att trygga finansieringen av pensionssystemet i framtiden. Fördelar och risker ska emellertid övervägas noga.

– En höjning av placeringsrisken kan stärka pensionsfinansieringen. Å andra sidan kan avkastningen utvecklas svagare än förväntat. De olika aktörernas ansvar måste gås noga igenom i varje situation, säger Kaukoranta.

– Vem bär risken? Och hur lönar det sig att öka risken i det decentraliserade pensionssystemet. Det är viktiga frågor. I varje fall bör utgångspunkten vara vårt förmånsbestämda system, där de utlovade pensionerna alltid betalas.

Tanskanen påpekar att största delen av pensionsfinansieringen kommer från pensionsavgifterna som är knutna till lönesumman. I dagens läge kommer ca var femte euro som betalas ut i pensio-

att man inte uppnår en tillräcklig realavkastning på lång sikt.

– Sannolikheten att det går så blir emellertid hela tiden desto mindre ju längre tidsperioden är.

Av Kevas placeringar i slutet av september utgjorde noterade aktier och aktiefonder 33,1 procent, ränteplaceringar 26,1 procent och kapitalplaceringar 19,4 procent. Fastighetsplaceringarnas andel var 7,5 procent och hedgefondernas 7,3 procent.

– Att öka vikten av noterade aktier är ett typiskt sätt att öka risknivån. Den sammanlagda risken påverkas dock av alla placeringar i portföljen. ✓

ner inom den privata sektorn från den fonderade delen.

– Finansieringen av pensionssystemet vilar fortfarande på den grunden att det lönar sig att arbeta i Finland.

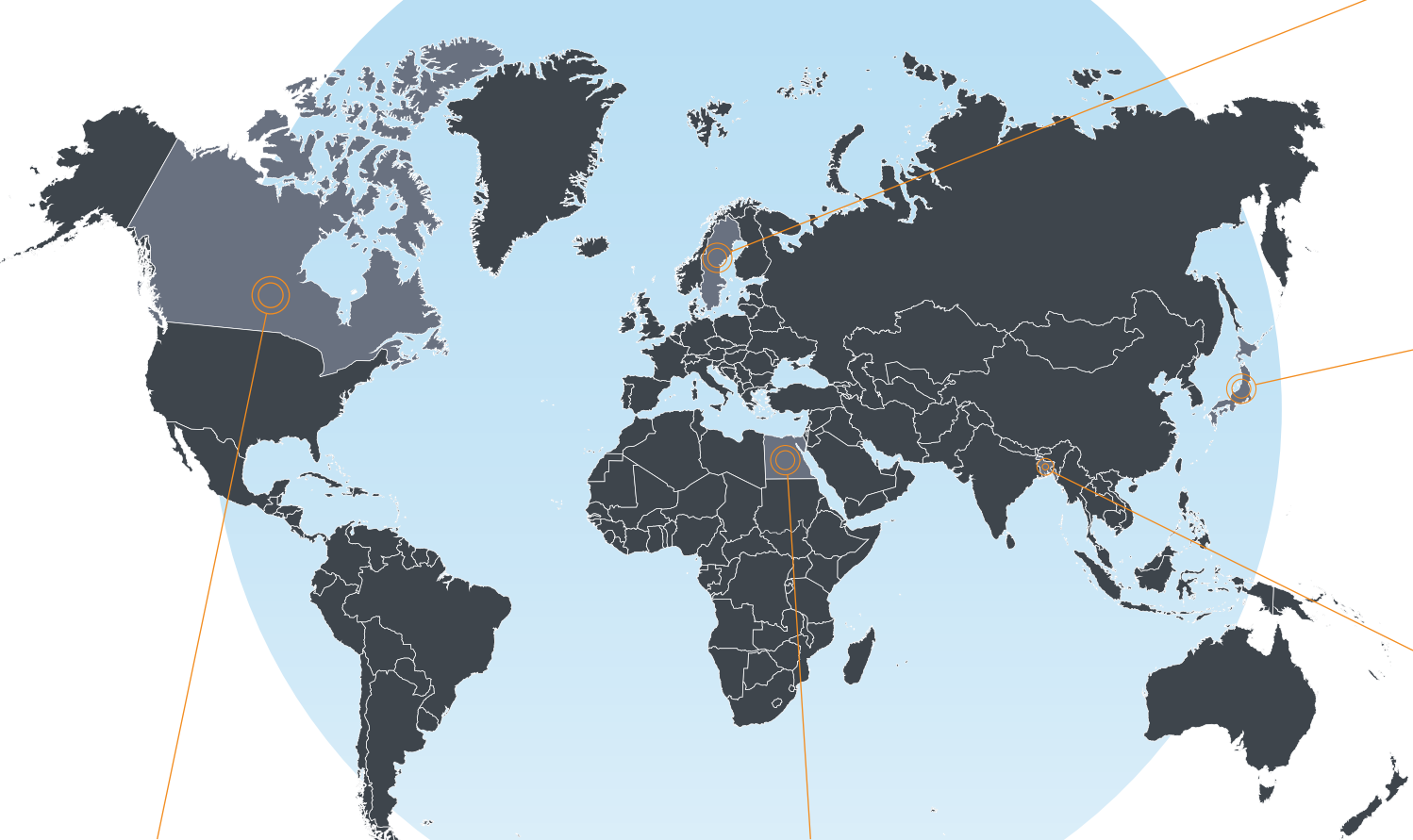
På längre sikt accentueras placeringsavkastningens betydelse. Enligt prognoser ökar fondernas andel av de pensioner som betalas ut till en fjärdedel år 2030 och till ca en tredjedel längre fram.

– Å andra sidan behövs också placeringsverksamhet, där man kunde ta betydligt mera risk än idag. Arbetspensionsbolagen har hanterat riskerna väl också hittills. Det viktiga är att se till att placeringarna är tillräckligt diversifierade, säger Tanskanen.

Svenska fonder ses över, Bangladesh stöder småföretagare

I utrikesspalten berättar vi nyheter om pensioner i andra länder. Den här gången går vi närmare in på Österrikes pensionssystem.

KANADA Ersättningsnivån höjs

Pensionslönetaket i Kanadas lagstadgade arbetspensionssystem stiger från början av nästa år från 68 500 dollar till 73 500 dollar. Inom det här intervallet av årsinkomster tas 8 procent ut i arbetspensionsavgift. Arbetstagare och arbetsgivare betalar hälften var och företagare hela avgiften.

Grundpensionsavgiften är 11,9 procent som tas ut upp till årsinkomster på 68 500 euro. Den höjdes gradvis med två procentenheter åren 2019–2023. Orsaken till höjningen av avgifterna är att ersättningsgraden för arbetspensionen höjts från 25 procent till 33,3 procent.

Nivån på det totala pensionsskyddet har riskerat bli låg eftersom arbetsmarknadspensionernas omfattning på den privata sektorn har minskat.

Källa: Revenue Agency 1.11.2023.

EGYPTEN Pensioner i dollar

Egypten har infört ett nytt frivilligt program för pensionssparande. I det nya systemet kan egyptiska medborgare som bor utomlands spara i amerikanska dollar för att få förmåner i dollar vid en pensionsålder efter eget val.

Det nya programmet ger uppskattningsvis 9 miljoner utlandsbosatta egyptier ett nytt sätt att spara till pensionen. Syftet med sparmodellen är att förstärka landets utländska valutareserver.

Landets valutareserver har under de senaste åren minskat drastiskt till följd av uppåtgående priser för livsmedel och råvaror samt störningar i turismen och handeln.

I Egypten finns också en lagstadgad socialförsäkring.

Källa: SSA 9/2023 ja Daily News Egypt 15.8.2023.

SVERIGE Fonder ses över

Sveriges lagstadgade arbetspensionstillgångar på 170 miljarder euro förvaltas av fem olika AP-buffertfonder. Regeringen föreslår åtgärder för att modernisera och effektivisera förvaltningen av pensionsfonderna. Syftet är att utreda en eventuell minskning av antalet fonder och att slå ihop AP6-fonden med AP2-fonden, som förvaltar 37 md euro.

År 2019 infördes betydande förändringar i placeringsreglerna när buffertfonderna fick möjlighet att placera utanför aktiemarknaden. Nu är det fråga om en ny översyn som gäller andra delar av regelverket för fonderna.

Källa: Regeringskansliet 23.10.2023.

JAPAN Solnedgångens land

Enligt siffror som inrikesministeriet i Japan publicerade i september är landet världens mest åldrade land. Av befolkningen har tio procent fyllt 80 år. Landet håller också första platsen när det gäller den proportionellt största andelen av befolkningen som är äldre än 65 år. De utgör också 29 procent av befolkningen. Av världens länder bor den näst mest seniora befolkningen i Italien (25 %) och Finland (24 %).

I Japan har sysselsättningen bland dem som fyllt 65 stigit till över 13 procent, men utgifterna för den sociala tryggheten har ändå ökat oroväckande under de senaste åren.

De demografiska och ekonomiska problemen förstoras också av en rekordlåg nativitet och liten immigration.

Källa: The Mainichi 18.9.2023.

BANGLADESH Mikroföretagare får statssubventionerad pension

Ett nytt arbetspensionssystem har införts i Bangladesh. Det nya allmänna pensionssystemet gör det möjligt för ca hundra miljoner bangladeshare att börja spara till en egen arbetspension. Tidigare har det varit främst offentligt anställda som omfattats av arbetspensionssystemet.

Majoriteten av de yrkesverksamma bangladesharna arbetar inom den inofficiella ekonomin som självständiga företagare.

I det nya systemet finns fyra olika kategorier för olika grupper. Staten stöder de företagare som har låga inkomster genom att betala hälften av arbetspensionsavgifterna. Arbetsgivarna kan betala hälften av avgifterna för sina arbetstagare.

De försäkrades avgifter placeras i statslån, banker och infrastrukturprojekt.

Källa: SSA, International Update september 2023.

Läs mer [etk.fi](#) > Arbete och pension utomlands > Pensionssystem i andra länder >

ÖSTERRIKE

Befolkning: 9 miljoner

Förväntad livslängd för nyfödda: 83

Pensionsålder: 65 år

Ålderspension i genomsnitt: 1500 €/mån

STORA SKILLNADER MELLAN KVINNOR OCH MÄN

I Österrike håller övergångsperioden från 2004 års reform att komma till sitt slut. I stället för att som tidigare ha flera olika pensionslagar bestäms reglerna för pensionssystemet nuförtiden i huvudsak enligt en ny allmän pensionslag.

I Österrike grundar pensionen sig på förvärvsarbete. Det finns ingen bosättningsbaserad folkpension, men pensionsstagare med små inkomster kan få ett inkomstprövat tillägg till sin pension. Den genomsnittliga ålderspensionen var ca 1500 euro i månaden år 2022. Männens genomsnittliga pension är fortfarande betydligt högre (1900 €/mån) än kvinnornas (1200 €/mån).

I Österrike, så som också i Tyskland, bildas pensionsrätten utöver pensionsåldern också utifrån minimiförsäkringstiden. Kvinnors och mäns pensionsåldrar har tidigare avvikit från varandra, men åren 2024–2033 förenhetligas de. Kvinnornas pensionsålder stiger för att motsvara männens pensionsålder på 65 år.

Det är ändå fortfarande möjligt att få pensionen som förtida om försäkringstiden är tillräcklig. Även de med tunga arbeten har möjlighet att gå i pension tidigare än andra. Tungt arbete fastställs ofta utifrån den energiförbrukning som arbetet kräver.

Pensionssystemet finansieras i huvudsak med försäkringsavgifter och ingen fondering ingår. Den totala avgiften är ca 23 procent av inkomsterna, varav arbetsgivarna betalar lite mer än arbetstagarna. Utöver försäkringsavgifterna stöder staten finansieringen av systemet med en andel som utgör ca en femtedel av helhetsinkomsterna.

Stirra dig inte blind på index

Det spelar ingen större roll, om man blir pensionerad före eller efter nyårsfyrvverket. Skillnaden mellan arbetspensionsindex och lönekoeficient är nu bara ca en halv procentenhet.

Hösten 2022 funderade många på om det skulle löna sig att gå i pension i slutet av året eller i början av nästa. Situationen var intressant, eftersom löpande pensioner då höjdes exceptionellt generöst.

För att få den maffiga indexhöjningen borde pensionen ha börjat på 2022 års sida. Tidigare har det inte spelat någon vä-

sentlig roll för pensionens storlek om den började i slutet av året eller i början av nästa.

Årsskiftet är den tidpunkt då löpande pensioner uppräknas med arbetspensionsindex. Det grundar sig på förändringarna av konsumentprisindex och förtjänstnivåindex. Genom indexjusteringen säkerställs pensionens köpkraft. I arbetspensionsindex

har konsumentpriserna en betydligt större vikt än förtjänstnivåns, dvs. lönernas utveckling. Höjningarna i början av år 2023 var exceptionellt stora på grund av den galopperande inflationen.

Oberoende av vilken tid på året man går i pension, omräknas den begynnande pensionen med lönekoeficienten, som också träder i kraft i början av kalenderåret. Med

lönekoeficienten uppräknas den arbetsinkomst som den blivande pensionären haft under sin tid i arbetslivet till att motsvara den nuvarande lönenivån.

På det sättet säkerställs det att pensionen är i rätt proportion till inkomstnivån under arbetslivet. Som namnet säger betonas lönenivåns utveckling i lönekoeficienten, medan inflationens betydelse är relativt liten.

Uppskovsförhöjningen klår indexet

De som får pension vid ingången av år 2024 får sin pension höjd med 5,7 procent enligt arbetspensionsindex. Lönekoeficienten som används vid beräkningen av pensioner som börjar år 2024 är 5,1.

Att löpande pensioner höjs med 5,7 procent betyder alltså inte att den som går i pension i slutet av det här året får 5,7 procent högre pensionen än om hen gick i pension först en månad senare. I år är skillnaden 0,6 procent till fördel för dem som går i pension tidigare. Pensioneringsrushen i slutet av år 2022 åstadkoms av en skillnad på tre procentenheter.

När man funderar på indexens betydelse för ens egen pension är det givetvis också bra att tänka på nyttan av att arbeta en tid till. Obestridliga fördelar är att lönen i allmänhet är större än pensionen och att man alltid tjänar in mer pension när man arbetar. Om man arbetar över sin lägsta pensionsålder, får man dessutom en uppskovsförhöjning som ökar pensionen. Den överstiger effekter av skillnaden mellan index på två månader.

Det är också bra att tänka på den ekonomiska betydelsen av företagshälsovården och eventuella personalförmåner. Man bör också räkna med hur pensionen påverkas av beskattningen och eventuella FPA-förmåner. /

1 På vilken sida om årsskiftet lönar det sig att gå i pension?

I början av år 2024 är arbetspensionsindex med vilket löpande arbetspensioner uppräknas 0,6 procentenheter större än lönekoeficienten som används vid beräkningen av nya pensioner. I praktiken betyder det att pensionen blir lika stor oberoende om man börjar ta ut ålderspension i december 2023 eller i januari 2024. Om inflationen dämpas som förväntat, kommer skillnaden att vara liten också i fortsättningen.

Social- och hälsovårdsministeriet fattar beslut om arbetspensionsindex och lönekoeficient utgående från PSC:s kalkyler, i allmänhet i slutet av oktober. Efter det är det rätt tidpunkt att fundera på deras effekter.

2 Jämför med hjälp av Arbetspension.fi

Om du har möjlighet att gå i pension i år, kan du jämföra hur index påverkar din pension med hjälp av en räknare på Arbetspension.fi. Räknaren Beräkna din pension har nu en ny meny för detta. Du kan till exempel jämföra en pension som börjar i december med en som börjar i januari.

I vanliga fall är det bra att ansöka om pension ungefär en månad före den tidpunkt då man önskar att pensionen börjar. Din arbetspensionsanstalt ger närmare råd om saken.

Om du ska gå i pension någon gång nästa år, kan du ta reda på hur lönekoeficienten påverkar din pension.

”Lönen brukar vara större än pensionen.”

3 Två arbetsmånader till ger tio euro mer i månaden

Om du går i pension i början av december 2023 och din pension då är 1500 euro i månaden, höjs pensionen med arbetspensionsindex till 1585 euro i januari. Om du jobbar ännu till slutet av december och får 3000 euro i månadslön, blir pensionen 1586 euro i början av januari. Om du fortsätter och jobbar till slutet av januari, blir pensionen 1596 euro från och med februari.

Om man i exempelfallet alltså arbetar två månader efter den lägsta pensionsåldern, får man tio euro större pension. Pensionen ökar på grund av både ny intjänning och uppskovsförhöjningen som tillkommer när pensionen skjuts upp.

4 Hur mycket höjs min pension, om jag redan är pensionerad?

De som redan är pensionerade får sin pension höjd enligt arbetspensionsindex alltid i början av kalenderåret.

Om du alltså är pensionerad, höjs din pension i början av år 2024 med 5,7 procent jämfört med pensionen år 2023. Man behöver inte ansöka om höjningen.

Både arbetspensionsindex och lönekoeficienten påverkar full ålderspension och partiell ålderspension på samma sätt. De som är födda i december 1962 eller tidigare kan få partiell ålderspension i december i år.

En arbetstagares anställning ska sluta innan ålderspensionen kan börja, dvs. uppsägningstiden ska gå ut. I regel är det bra att ansöka om pensionen ungefär en månad innan den ska börja. Fråga mer hos din egen arbetspensionsanstalt.

Stor eller liten reform?

Arbetspensionsdagen, som ordnades den sista november, samlade 550 sakkunniga inom arbetspensioner till Skatudden i Helsingfors. Dagens anföranden handlade om heta pensionspolitiska teman.

Pensionsskyddscentralens vd **Mikko Kautto** talade om behovet av och skalan för en pensionsreform på ett allmänt plan.

– Blir det en stor eller liten reform? frågade han och svarade: skalan är mindre än vid de tidigare stora reformerna och möjligt att genomföra.

Mest diskuterades det hur man genom att öka aktierisken kunde stärka finansie-

ringen av systemet.

Välfärdsstaten omfattar livscykeln från barndom till ålderdom och innefattar också FPA-förmåner och arbetspensionssystemet. Efter Kauttos inledning talade professor **Juho Saari** om välfärdsstatens framtidsutsikter.

– Under de senaste åren har vår utgiftsnivå gått klart förbi de övriga nordiska ländernas. Socialutgifternas relativa andel av

bruttonationalprodukten är redan uppe i ca 30 procent i Finland.

Saari sade att det gäller att vänja sig vid nedskärningar och att mycket ännu kommer att ändras.

– Det ser ut att än en gång bli ett stort brytningsskede i samhället, där det är avgörande att kunna sammanjämka ekonomin och tjänsterna med tanke på finansiering och riskhantering.

Publiken lyssnade på preliminära tankar om innehållet i en pensionsreform. Om man gör lika som tidigare, är det uppenbart att unga människor får bära kostnadsbördan. Säkrare information om vad reformen går ut på får vi senast i januari år 2025.

Ökning av aktievikten ökar riskerna. Både investeringsvisionären **Antti Ilmanen** (tv.) och placeringsdirektör **Markus Aho** från Varna ställer sig något reserverade till tanken på ökade aktieplaceringar.

Saari hängav sig ändå inte åt pessimism, utan avslutade sitt tal med att blicka ut mot framtiden och citera sociologen **Hannu Uusitalo**: "Man måste se längre fram, förbi välfärdsstatens kris."

Den gemensamma delen av Arbetspensionsdagen följdes av två parallellseminarier. Det ena hade som tema hur man i Finland kunde stödja nativiteten och främja invandringen.

Utvecklingschef **Heikki Tikanmäki** från Pensionsskyddscentralen sade att invandringen, om den fortsatte på den nuvarande höga nivån, kunde lösa finansieringsproblemen och t.o.m. sänka avgifterna.

Ledande forskare **Venla Berg** från Befolkningsförbundet sade att finländare i genomsnitt vill ha två barn, men fruktsamhetstalet, som beskriver nativiteten, var i fjol endast 1,32 barn per kvinna.

– Ungdomens ostabiliserade livsfas räcker så länge att folk vaknar för sent till att önska barn, sade Berg.

Specialforskare **Pasi Saukkonen** från Helsingfors stad efterlyste en rationell diskussion om invandringen.

– Den rådande diskursen är mycket negativ. Invandring är ett omfattande och mångformigt fenomen, men diskuteras svartvitt. Har Finland råd med det, frågade Saukkonen.

Realism om avkastningsförväntningarna

Det andra parallellseminariet handlade om framtida placeringsavkastning. Kan man

få bättre avkastning genom att öka aktiernas andel i pensionsportföljen och den vägen minska trycket att höja pensionsavgifterna? **Antti Ilmanen** från den amerikanska hedgefonden AQR Capital Management förhöll sig reserverat till förväntningarna.

– Den förväntade avkastningen ökar förstås, men det gör också riskerna. Historien visar att aktierna kan förlora hälften av sitt värde åtminstone en gång under 30–40 år, sade Ilmanen.

Ilmanen anser att det skulle vara bra att som motvikt till en höjd aktierisk komma överens om hur man gör, om och när stora risker utfaller.

– Sannolikt ger aktierna fortfarande den bästa avkastningen, om tidsperspektivet är flera årtionden. Det verkar förnuftigt att öka aktievikten i portföljen med moderata 10 procentenheter, men inte mer, konstaterade placeringsdirektör **Markus Aho** från Varna.

Schism mellan generationerna om stabilisatorer

Arbetspensionsdagen kulminerade i en paneldebatt om reformbehovet. Paneldeltagarna diskuterade rättvisan mellan generationerna. **Raimo Ikonen**, ordförande för pensionärsorganisationen Eläkeliitto, sade att pensionärerna är negativa till den automatisk stabilisator som nämns i regeringsprogrammet.

– Vi har redan brutet index och livslängdskoefficient, det räcker med dem.

Politikredaktören **Teemu Muhonen** från Helsingin Sanomat är av annan åsikt.

Paneldeltagarna **Teemu Muhonen** och **Raimo Ikonen** diskuterade rättvisan mellan generationerna. Meningsskiljaktigheterna var tydliga.

– Bördan borde fördelas jämnare mellan generationerna. En liten indexbroms skulle kunna vara en bra lösning.

Ikonen hoppades att olika generationer inte ställs mot varandra i fråga om riskfördelningen.

Muhonen anser däremot att det är oundvikligt, eftersom regeringens nedskärningsplaner är så ensidiga.

– Nedskärningarna drabbar unga människor hårt. Pensionerna däremot kommer att skäras ner med noll procent. Motsättningen finns redan, den behöver inte skapas. /

Enligt **Juho Saari** är välfärdsstaten inte obotligt sjuk. Men det är klart sämre ställt med tjänsterna och finansieringen än på 2010-talet. **Mikko Kautto** till vänster.

De som gillar sitt jobb fortsätter längre

Nästan alla som under de senaste åren har avgått från sitt arbete med ålderspension hade en positiv uppfattning om det arbete de haft, men många hade också upplevt brådskan och omställningar. Vår enkätundersökning avslöjade ett tydligt samband mellan den ålder då man går i pension och upplevelserna i arbetslivet.

I slutet av förra året gjorde Pensionskyddscentralen en omfattande enkät bland dem som gått i ålderspension från arbete åren 2019–2021. Frågorna gällde deras åsikter om det arbete och de arbetsförhållanden de haft före pensionen och sambandet mellan faktorer kring arbete, hälsa och sociala relationer och övergången i ålderspension.

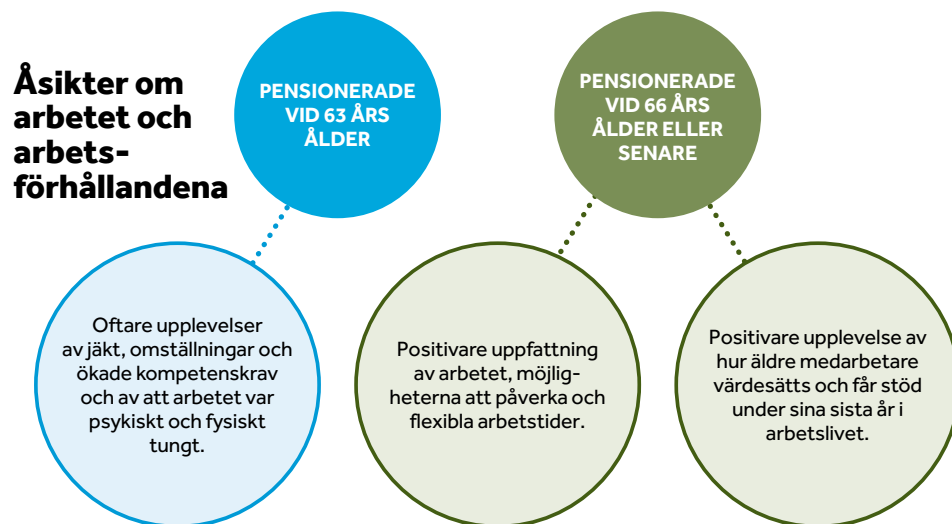
Nästan alla (95 procent) av dem som avgått med ålderspension under de senaste åren uppgav att de hade tyckt om sitt arbete och upplevt det som betydelsefullt. Nästan lika många (87 procent) uppgav att arbetet hade varit ett mycket viktigt livsområde för dem.

Lite mer än hälften av svararna ansåg dock att arbetet hade varit för jäktigt, och nästan lika många ansåg att det hade skett för mycket omställningar i arbetsbilden eller organisationen. Ungefär en tredjedel upplevde också att kompetenskraven hade ökat för mycket och att arbetet hade varit psykiskt för tungt.

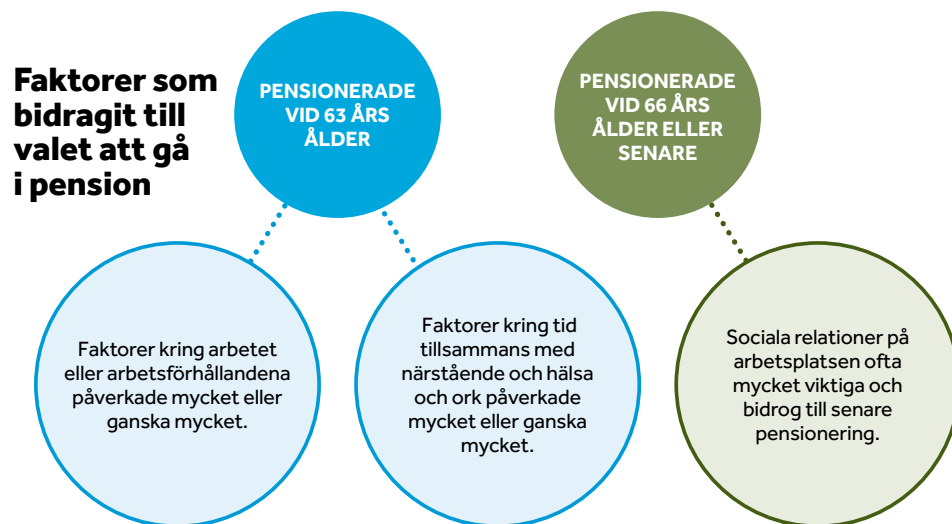
DET FANNS en klar skillnad mellan dem som gått i pension genast vid eller nära den lägsta pensionsåldern och dem som arbetat längre. Senare pensionering verkar ha ett samband med en positivare uppfattning om arbetet och mindre upplevelser av jäkt, förändringar och tyngd.

En klar majoritet av de nypensionerade ansåg att de hade haft goda möjligheter att påverka sitt arbete, och mer än hälften upplevde att de hade haft flexibla arbetstider

Åsikter om arbetet och arbetsförhållandena

Faktorer som bidragit till valet att gå i pension

och att äldre medarbetares kompetens hade värdesatts på deras arbetsplats. Lite mer än hälften ansåg att man på deras arbetsplats hade gett medarbetarna stöd för att arbeta fram till ålderspensionen. De här egenskaperna kommenterades också oftare positivt av dem som gått senare i pension än de som gjort det genast vid den lägsta pensionsåldern.

I enkäten kartlades också hur viktiga de sociala relationerna på arbetsplatsen ansågs vara och hur de påverkade pensionsövergången. Var fjärde svarare upplevde att de sociala relationerna i jobbet hade varit mycket viktiga för dem, och varannan ansåg att de hade varit ganska viktiga.

Största delen (83 procent) uppgav dock att de sociala relationerna på arbetsplatsen inte hade påverkat deras pensionering. De som gått i pension som äldre uppgav dock oftare än genomsnittet att de sociala relationerna på arbetsplatsen hade varit mycket viktiga. Var femte som gått i pension efter fyllda 66 uppskattade också att de hade senarelagt pensioneringen på grund av dem.

FRITIDEN och en önskan att tillbringa tid tillsammans med nära och kära spelade en viktig roll för beslutet att gå i pension, utöver arbetet, arbetsförhållandena och de sociala relationerna på arbetsplatsen.

Flest omnämmanden som saker som bidrog till att man valde att gå i pension fick ökande fritid och fritidsintressen (64 procent) och viljan att gå i pension medan man själv eller partnern fortfarande var vid god hälsa (54 procent). Dessa faktorer hade störst betydelse för dem som gått i pension vid den lägsta pensionsåldern och minst för dem som gått i pension först senare.

Orken och hälsan betonades mer sällan som sådant som påverkat pensioneringstidpunkten. Endast var femte av dem som svarat upplevde att sämre ork hade bidragit mycket eller ganska mycket till att de gått i pension, och försvagad hälsa nämndes av ca 15 procent av svararna. Däremot

”Senare pensionering ser ut att ha ett samband med en positivare uppfattning om arbetet.”

uppgav ca 60 procent att sämre ork eller försvagad hälsa inte alls hade påverkat saken eller hade påverkat endast lite. Också i fråga om den här faktorn uppgav de som gått senare i pension mera sällan att den haft stor betydelse.

Enkätresultaten pekar på att ett betydelsefullt arbete som man gillar och en mindre upplevelse av jäkt och förändringar har ett samband med att man arbetar längre. Den positiva betydelsen av sociala relationer på arbetsplatsen accentueras också bland dem som gått i pension senare.

Bland dem som pensionerat sig tidigare betonas däremot faktorer kring fritiden och tiden tillsammans med närstående samt sämre ork och svagare hälsa som faktorer som bidragit till valet att gå i pension. ✓

Källa: Enkätundersökningen Från arbete till pension Vanhuuseläkkeelle siirtymisen taustatekijät, Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 03/2023. Forskare: Sanna Tenhunen, Noora Järnefelt, Satu Nivalainen, Anu Polvinen & Aart-Jan Riekhoff. Enkäten skickades till 5 000 slumpmässigt valda finländare som hade gått i ålderspension från arbete åren 2019–2021. Fler än två av tre svarade på enkäten. Antalet svar var 3 378. Enkätmaterialet erbjuder ett representativt sampl av personer som gått i ålderspension från arbete. Den här gången omfattade enkäten inte personer som gått i ålderspension efter att ha arbetat heltid som företagare eller att ha fått annan pension.

Arbetet och arbetsförhållandena har betydelse

Enkätundersökningen ger omfattande information om uppfattningarna bakom nyligen pensionerades beslut att gå i pension. Resultaten var inte överraskande: utöver arbetet och arbetsförhållandena är fritid och sociala relationer betydande faktorer bakom valet att gå i pension.

I resultaten fäste jag mig vid skillnaden mellan upplevelserna hos dem som gått i pension genast vid eller nära den lägsta pensionsåldern och dem som arbetat längre. De som fortsatt att arbeta längre ger nästan i alla frågor en positivare bedömning av sitt arbete och sina arbetsförhållanden än de som gått i pension nära den lägsta pensionsåldern.

En forskningsrapport om pensionärens förvärvsarbete som grundar sig på enkäten har publicerats i november. Nästa år väntas resultat som gäller arbetsförhållandenas och incitamentens inverkan på pensioneringstidpunkten och om hur livskvaliteten förändras i samband med pensioneringen.

SANNA TENHUNEN

Pensionsskyddscentralens publikationer

www.etk.fi/publikationer

Statistik över pensionstagarna i Finland 2022

Statistiken över pensionstagarna i Finland innehåller uppgifter om samtliga arbetspensions- och folkpensionstagare, nypensionerade och pensionsutgiften. Statistiken har publicerats sedan år 1981 och den produceras i samarbete med Folkpensionsanstalten.

Finlands officiella statistik
Statistik från Pensionsskyddscentralen
08/2023

Eläketietokirja

I boken förklaras hur pensionen bestäms, hur pensionssystemet administreras, hur pensionerna finansieras och hur pensionsmedel placeras. Den berättar också hur pensionssystemet i Finland kom till och vad som har legat bakom beslut och reformer. Den presenterar utvärderingar av systemets nuläge och jämför finländska lösningar med andra länders. En engelskspråkig upplaga utkommer i december.

Ritola Suvi och Väänänen Niko (red.)
SKS-kustannus

Kuntoutujien näkökulma työeläkekuntoutuksen suunnitteluun

En studie av rehabiliteringsdeltagares erfarenheter av att söka arbetspensionsrehabilitering och planeringen av den. Studien grundar sig på intervjuer med personer som deltagit i arbetsprövning år 2023. Den är en del av ett större forskningsprojekt där man följer deltagarna genom hela rehabiliteringsprocessen.

**Liukko, J., Pasanen, J.,
Sten-Gahmberg, S.**
ETK:n tutkimuksia 05/2023

HOS ANDRA UTGIVARE

Työeläkeindikaattorit 2023

Rapporten innehåller de viktigaste indikatorerna för utvärderingen av pensionspolitiken. Den ger en kompakt och åskådlig bild av hur arbetslivslängden, pensionernas nivå och finansieringen har utvecklats hittills och väntas utvecklas i framtiden. En engelskspråkig upplaga publiceras senare.

Työeläkeindikaattorit 2023
Eläketurvakeskuksen raportteja
05/2023

Vanhuuseläkeläisten varallisuus ja taloudellinen tyytyväisyys

Ålderspensionärernas genomsnittliga förmögenhet har ökat efter det att de stora årskullarna gått i pension. I artikeln studeras sambandet mellan 64–88-åriga ålderspensionärens ekonomiska tillfredsställelse och deras bruttoförmögenhet och skulder. Studien visar att skulder har ett negativt och bruttoförmögenhet ett positivt samband med hur nöjda de är med sin ekonomi. Skulder verka minska nöjdheten i synnerhet bland låginkomsttagare.

Ahonen, K.
Yhteiskuntapolitiikka 4/2023, 371–382

Pension financialization and collective risk sharing in Canada and Finland

The article examines the increasing utilization of partial pre-funding and financial markets in the statutory pension systems of Canada and Finland, and how this has supported developments in which collective risk sharing through public defined benefit pensions has remained strong.

Liukko, J., Doyleand, A. & Lehtonen, T.-K.
International Social Security Review 76,
3/2023, 91–111

Läs fakta och prenumerera på vårt nyhetsbrev !